

Geografin och osäkerheten

Många journalister når aldrig högre i sitt strategiska tänkande än soldat Olga i Martin Ljungsketchen: "Men om det inte blir något krig då? Då står Du där med alla Dina givakt!" Mest varje dag undfågnas vi med TV-inslag som: "Medan stormakterna rustar ner (bild från mötet på Malta), vill ÖB rusta upp" (filmsekvens från stormanöver).

Den eviga frågan på presskonferenserna: Kan ÖB ge oss ett exempel på hur dagens läge leder till att ryssen anfaller? Om inte skall han skämmas.

Att ingen kan presentera ett trovärdigt hotscenario beror *inte* på att dagens läge är särskilt fridsamt. Det är det nämligen inte: fråga rumäner och kaukasier. Och *inte* på att det inte inrymmer risker för storkriser: Vad hade hänt om Honecker gett order om att öppna eld i Leipzig i november? Och *inte* på att stridskrafterna i vår närhet minskat: det har vi endast ryssarnas tvetydiga och Lars Ångströms tvärsäkra ord på.

Trovärdiga scenarier finns helt enkelt inte. Verkligheten är oftast bizarr. Dessutom planlägger vi försvaret för tiotals år framåt.

I förväg kunde ingen säga att ett fursemord på Balkan skulle utlösa en katastrof med miljoner döda och tre kejsardömen i kras. 1925 kunde ingen förutse, att en galen diktator skulle rusta upp Tyskland och mitt framför näsan på Royal Navy kuppertat ockupera Norge för att kunna föra ubåtskrig på Atlanten i ett tvåfronts-krig mot Västmakterna och Sovjetunionen. Men 1925 tvingades Sverige mobilisera för ett oförutsett krigsfall Väst.

Med facit i hand kan vi konstatera att varken Kaiser Wilhelm eller Hitler valde rationella lösningar. I kärnvapenstrategiernas tid är det ännu mer fruktlöst att leta

efter det trovärdiga scenariot. Om krig uppstår är det ur en process där en kris skenar, hotföreställningar förstärks, kontrollmekanismerna sätts ur spel. Det är kanske inte ett sannolikt fall, men vem vågar utsluta det med hundra procentig säkerhet?

Det är dags att söka motiven för ett starkt försvar i mera fundamentala värderingar. Den primära är att så länge våld används av nationer att lösa konflikter, så gör vi bäst i att hålla oss med en militär styrka. Det är faktiskt bättre att försvara sin frihet tidigt, i bästa fall avhålla från krig, än att behöva först uthärda förtryck och sedan utkämpa en blodig frihetskamp.

På detta kan man lägga de geostrategiska förhållandena. Sådana som gjorde att i två världskrig ett ubåtskrig på Atlanten nästan vållade Västerlandets sammanbrott. Atlanten finns kvar, USA är fortfarande vitalt för Västeuropa. Vi kommer alltför att ha ett stort ryskt rike i öster och en eller flera stormaktsgrupperingar i Centraleuropa. Vilka maktkonstellationerna än blir kommer Norden i kraft av sitt geostrategiska läge att kunna spela rollerna av en Atlantstrand, en flank till Centraleuropa och en förterräng till Östriket.

En tredje mer långsiktig realitet är de militära styrkor som finns i vår omvärld. Nedskärningar kan innebära att det så småningom blir fysiskt omöjligt att hota oss. Dock manar historien till eftertanke: inte ens med en så god förvarning som från 1933 till 1939 hann vi rusta ikapp.

Som fredlig småstat i ett strategiskt viktigt område borde vi utan att skämmas kunna avdela lika mycket till försvaret som vi betalar i kyrkoskatt. Och kanske till och med ett litet påslag så att vi slipper skämmas för försvarets kvalitet.